

Видає громада „Самостійна Україна“.

Виходить кожної середи й суботи.

Ціна одного примірника 5 пфен.

Ч. 60-61.

Раштат, субота 6. (I) січня 1917. р.

P. I.

З ПРАЗНИКОМ РІЗДВА ХРИСТОВОГО!

Ви—сіль землі. Як що сіль загубить силу, то чим зробиш її соленою? Вона вже ні до чого не гідна, хіба викинуть її геть на поругання людям.

Еванг. Матея 5, ст. 13.

Шлемо вам, дорогі земляки, найщиріший сердечний привіт, поздоровляємо вас з празником Рождества, з празником радости. Але в сумний час вітаємо вас. Пять днів назад ми думали, мали надію, що вже з цим святом закінчить ся страшна різня і слово „Мир“ радісно залунає на цілий світ.

Та ба! Ті, що нас погнали на смерть, з погордою відкинули мирні переговори, щоб далі лилася кров, щоб далі гинули найкращі сини, щоб на їх трупах задовольняти свої загребучі пляни.

В таку хвилю вітаємо вас з народженням Того, хто заповідав мир: любов на землі. Тяжка хвиля! Але що зробиш? Ми рabi Москви, не в нашій волі жити так, як нам потрібно. І тому, що Христос родив ся для того, щоб заповідати вічне братерство, створити лучше життя, хай його смерть за люд буде нам Божим прикладом, у цей святий день, щоб ми, пізнавши своє рабство, гордо встали в оборону своїх чоловічих прав і не йшли на вбивство лише тому, що цього хотіть хоче.

Ми знаємо, що за вами плачуть дома, а може й не ївши вістрічають цей празник. І вони ждуть нас, але рівночасно з нашим поворотом вони чекають і крашої долі. А ту долю можемо здобути лише тоді, коли сміло зажадаємо від наших предателів розплати за нашу кров. Бо ми ж не за даром страдали, несли тягар війни, не за

даром обливали кровлю Карпати, вкривали трупами Перемишль, за що ми розірвані з життєм, за що страдають невинні мільйони дітей.

І ми, ті, що все перенесли на своїх плечах, мусимо побачити мир, заповіданий Христом. Як він родив ся серед бездні неправди, рабства і збудував на правді краще життя для нещасного люду, так і ми, що гинемо, повинні створити нашому поневоленому, осміяному, ба навіть, безіменному народові ліпшу долю. Це буде виповнене й ідеалів Того, що родив ся в цей день, що родився, щоб дати людові царство справедливості на землі.

Ні плач, ні туга, ніщо не поліпшить нашої долі, бо „у немаючого віднімають, а маючому дають“, а це значить, хто не дбає про себе, той ніколи нічого не буде мати. Христос проповідував, як ми уже казали, справедливість і, очевидно, за справедливість мусить ся бороти ся, бо Він і сам за неї згинув.

Хто глибше придивив ся в науку Христа, той празнусє його народини, як свято народження правди. І тому ми, посилаючи вам привіт, бажаємо, щоб у вас не було ні сліз, ні туги, а щоб дух ваш скріпився, зміцнився, бажаємо, щоб у цей великий день у вашому серці вітав дух народження боротьби за покривдену матір—Україну, а рівночасно і за пригноблених батьків і матерій

Ще раз шлемо вам найщирійший привіт! Може стати ся, що будуче Різдво будемо святкувати на нашій обновленій землі серед рідних і знайомих і не в слузах, а в радості.

* * *

Коли в північ у дзвони задзвонять, то ти
Не сумуй, моя ненько, за мною,
А лише молитвою святою
Облегчи хворе серце собі.

Тоді станеться легче й мені;
Я не буду скучати за тобою.—
Коли в північ у дзвони задзвонять, то ти
Не сумуй, моя ненько, за мною!..

М. Ч.

Причина під Різдво.

(Святочне оповідання).

Багато ріжних випадків трапляються в життю чоловіка. Одні випадки якось скоро наша пам'ять залишає, другі самі незначні, які повторюються багато разів, глибоко западають в душу людини і переслідують довгий час.

Чи кожна жива істота ріжно уявляє біжучі в життю моменти, чи кожний момент робить особливий вплив в залежності від обставин і часу,— не знаю, але скоріше останнє, бо трапилось це під Різдвяний вечір.

Вечір, який наводить на кожного присмінний смуток, смуток, в якому почувається і радість, і жаль, і надія, але все, що тільки може пережити людська душа. Чого тільки не переживаємо в Різдвяний вечір?

А ночі?

Звичайно зоряна ніч, видається чарівною.

Душа рветься, чогось бажає, шукає, хоче охопити невідоме для себе.

Кожна дрібниця, щоденна звичайна турбота видається дорогою, милою, знайомі місця, кожний куток виглядає зовсім другим і все..., а навіть і людина, під час далека, чужа, стає близькою рідною.

Дивна річ творить ся в такий вечір.

Як завше в цей час стояв мороз. Навколо, куди не глянь, все покрито блискучим як срібло килимом: деревя, хати і гори замальовані в одну фарбу могутним маляром.

Строго видерганий фон різко відділювався від темного фона ночі.

А зірки? Щож їм? Вони як звичайно живуть другим життєм. Немає у них турбот, нема боротьби за щоденне життя, завше веселі, щасливі, сміються до нас з далекого невідомого для нас світа.

Мороз кріпшав, здається силував ся заморозити нетрівалу красу чарівної ночі, з фантазією людей, щоб склонити на завше щасливі хвилі та бути володарем картини щастя, смутку й надії.

В таку ніч ми йшли на ворога. Дивна річ! Чи могли бути в такі хвилі вороги, коли людина цілою істотою переносить ся в мир вищий, в мир чарів, в мир високих ідей.

Кожний з нас ішов, не уявляючи куди й за чим.

Тільки скрипіння снігу під тисячами ніг нарушувало спокій і розбуджувало нас від солодкого переживання.

Ідучи разом, ми чули тихі розмови.

Мій земляк, Українець, уже в літах, ішов поруч зі мною. Ми теж вели розмову, згадували рідні місця, говорили, як проводили різдвяні свята у себе дома, пригадували звичайні колядки.

В кінці він оповів про своє життя і перепони, які прийшлося поборювати, згадав жінку, дітей, село, яке покинув не по своїй волі.

Згадав як і раніше покидав село на якийсь час, ідучи на заробітки, але на свята вертався до своєї родини, а тепер невідомо, що несе кожна хвиля, бо...

На цьому раптом розмова перервала ся.

Почула ся команда, розпорядки, і полк приготовився до бою, бо, як казали, ворог близько. Незабаром почала ся стрілянина, кулі засвистіли над нашими головами, десь почув ся стогін, перш рідко, а потім частіше.

Страшна дійсність вернула ся. Ще хвиля, і мосму землякові куля знесла підборідок. Я бачив, як він силував ся мені щось сказати, але не міг, його очі говорили за нього. Лице виказувало ті муки, які він переносив.

Смертельні судороги раптом схватили його, його земляка не стало.

Подія звичайна; два, три дні назад на моїх очах умирали тисячі. Ніяких вражень. Але подія з земляком і досі ясно стоїть в моїй памяті. Передсмертні муки, жаль, що виявився на його обличчу, борба духовна, борба за життя, його невисловлене бажання в хвилю, коли людина захоплюється моментами найкращими в життю, ніколи не забуваються ся. Через годину, коли скінчився бій, я бачив його холодний труп під молоденькою ялинкою. Під тягарем снігу вітки ялинки, низько нахилені ся над мертвим трупом і срібне світло переливалося, то появлялося, то знову зникало, і здавалося, що хтось невідомий проливав слізи за дорогим єством.

Постоявши кілька хвиль, я відійшов. Перший настрій уже не вертався, страшна дійсність не давала забути ся. В кількох кроках від мене хтось тихо, тихо заспівав:

Видить Бог,
Видить Творець,
Що весь мир погибає...

О. Глевкій.

* * *

Перші морози упали,
Листя з дерев позлітали,
Час настає для зими—
Квіти зіяли мої.
Птиці уже відлетіли,
Край сиротою лишили;
Тілько ворони, круки
Скачуть та крячуть в ріллі.

Хай ті морози студені
Квіти побили мої.—
Вітри подувають південні:
Знову розквітнуть вони;
Знову прилетять усі птиці,
В гаю гніздочка зівуть;
Весні і рідному краю
Пісні нові принесуть.

М. Чалий.

КОЛЯДКИ.

В сьогоднішній день по цілій Україні лунають міліони голосів колядок, люди вітають з празником один другого.

А ми ось тут, у полоні; може не будемо колядувати через тугу за рідним краєм, за сім'ями, за теж може хотіти прочитати ті слова, які звучать нині по Україні. Ми будемо читати стрічку за стрічкою, а голоси рідних, знайомих хай будуть співати в нашій уяві ці колядки.

Скільки рідного, теплого, чаруючого, близького серцеві вложені в ті колядки, скільки раз вони випливали з наших уст над вікном сусідів, родичів, близьких. Ми читаємо ці колядки, а в серці мов би музика грає, чарує розбите наше серце, сплює його, дає життя.

Читаючи колядки, нам здається, що ми десь дома, хати наші позакидані снігом, хлопці й дівчата бігають із хати до хати, весело співають, сміються, мороз аж тріщить, в хаті блищить лямпадка, а господар виносить їм коляду. Колядники з реготом побігли геть по снігу, що тисячами сніжинок, мов море, відбиває проміння місяця, який ніс ся з одного кінця неба на другий, освічуєчи дорогу колядникам.

Та годі про це, бо кожен, хто жив на Україні, той сам знає, як то гарно там у цей день.

Перше, чим перейти до самих колядок, ми

I. КОЛЯДКА.

УДОВА.

Коло дороги
Стоять облоги
Ой Даждьбоже¹⁾
А на тих облогах
Стойть хатонька
Ой,
А в тій хатоньці
Вдовонька живе.
Ой,
Вдовонька живе
Із діточками.
Ой,
Ой та вдовонька
Та й журила ся.
Ой,
Тром добрим Богам
Та й молила ся.
Ой,
Першому Богові
Даждьбог—сонцеві
Ой,
Другому Богові,
Богові Дощеку
Ой,
Третему Богові
Вітрови тихому
Ой,
Ой—ви, боги мої,
Боги добрий,
Ой,
Дайте діточкам
Долю гарную.
Ой,

Обізвали ся
Боги добрій
Ой,
Та й порадили
Вони вдовоньці,
Ой,
Іди вдовонько
Та в дібровоньку,
Ой,
Викопай древце
Із коріннячком.
Ой,
Та зроби плуга
З деревця того.
Ой,
В той плуг запряжи
Вола сильного,
Ой,
Та з'ори обліг,—
Лани велиї,
Ой,
Від грані студеної
До моря синього²⁾.
Ой,
Та посій на них
Жито й пшеницю.
Ой,
Жито й пшеницю
І всяку пашничу.
Ой,
Й Вітер—Бог каже:
Ой повію ж я,
Ой,

Ой повію ж я
З краю теплого.
Ой,
А Бог—Дощик каже:
Ой зпаду—ж бо я.
Ой,
А Даждьбог каже:
Ой зійду ж бо я,
Ой,
Й обігрюю я
Гори й долини,
Ой,
Й возрадують ся
Всякі ростини.
Ой,
Й жито й пшениця
І всяка пашнича.
Ой,
Забагатієш
Тоді вдовице.
Ой,
Тоді вдово будеш
Великати ся.
Ой,
І до тебе весь мир
Пригортатиметь ся.
Ой,
І діти твої
Будуть в пошані,
Ой,
Й щаслива доля
До вас пристане.
Ой,
Від цього слова
Будьте здорові.

¹⁾ Тепер дехто замісць «Даждьбоже!»—розуміє «дай Боже!»

²⁾ Тут, мабуть розуміється той великий простір, який мала Україна в давні часи: від Балтійського і до Чорного моря.

хочемо дещо сказати про те, що значить „колядка“. Слово колядка є римське і значить собою свято з ріжними обрядами. Свято це в поганів було в честь сонця, що народжується з зимовим поворотом сонця, а в нас воно злилося з християнським Різдвом.

В першій колядці, що поміщена низче говориться, що вдова молила ся Богові, який звався Даждьбог. Даждьбог є Бог сонця, якому вірили наші предки перед приняттям християнства. Імя Даждьбога виводиться від дати і бога добра, богацтва, себто подателя всякого блага. Поминки в цій колядці про Даждьбога та ще про двох богів: бога Дощу і бога Вітра тихого, показує, що ця колядка дуже стара, може бути, що вона співалася ще перед приняттям християнства на Україні (898 р.), або не забаром після нього. Те, що ті боги згадуються так довго в піснях, говорить за те, що християнство було прищеплено не дуже добре в нашему народові.

Своєю простотою (Боги балакають із вдовою) показує вона, як близько люд стояв до природи, боготворив її та молився їй.

Ці колядки, які ми поміщаємо, дали нам учні нашої тaborової школи. Заєважуємо, що тут поміщаємо, старіші колядки, бо новочасні близькі до церковних, менш вартні, одноманітні і всім відомі.

Ось як виглядає одна дуже цікава колядка:

Приглядаючись близче, нам мимоволі кидається в очі: чи не є ця вдова, що в колядці, наша Україна, яка живе при дорозі? І справді! Наш край з давніх часів є на тій дорозі, де азіяцькі орди снували ся з кінця в кінець. Потім, як мудро обрисована в цій колядці наша доля? Які розумні в нас боги. „Іди—, кажуть вони, вдові-Україні,—в дібровоньку, викопай деревце, зроби плуга та ззори ниву“. Вони знають, що добробут люди в праці і лише в ній доля народу. Лише працівникам помагають боги. Боже, яка ясна думка, яка мудрість криється в цьому! І це все хто створив, хто міліонами співа цю колядку? Наш народ,—відповідаємо ми. Та чи може ж хто знищити той народ, хто має такий здоровий розум?

ІІ. КОЛЯДКА.

В О Я К А.

Ой рано, рано
Кури запіли.
    Ой, Даждьбоже.
А ще найраньше
Пан (ім'я господаря) встав.
    Ой, . . .
Ой устав, встав,
Три свічі всукав.
    Ой, . . .
При першій свічі
Збрую споряджав.
    Ой, . . .
При другій свічі
Товариство зібрає.
    Ой, . . .
При третьій свічі
Коней осідлав.
    Ой, . . .

¹⁾ Троянівці—це, очевидно Греки. Пояснення дивіться при кінці колядки.

Як що не помиляємо ся, то пан, про якого говорить ся в колядці є не хто інший, як київський князь Володимир Великий, що з товариством (дружиною) їздив женити ся до Греків.

ІІІ. КОЛЯДКА.

ТРИ ДОРОГИ.

Ой шумлять, шумлять
Гаї діброви.
    Ой, Даждьбоже.
А в тих дібровах
Є три дороги.
    Ой, . . .
Перша дорога є
Наш батько Дніпро.
    Ой, . . .
Друга дорога
То наш Бог святий¹⁾.
    Ой, . . .
Третя дорога
Є Дніпро бистрий.
    Ой, . . .

¹⁾ Богом звуться ріка Буг, що біжить між Дніпром і Дністром і вливається в Чорне море біля Миколаєва.

Коней осідлав,
В гості поїхав.
    Ой, . . .
В рокові гості
До Троянівців¹⁾.
    Ой, . . .
Ой другі кури
В друге запіли.
    Ой, . . .
Вже товариство
З гостей поспіло.
    Ой, . . .
А на самперед
Їде пан (ім'я господаря).
    Ой, . . .
Везе з собою
Три подарочки.
    Ой, . . .
Перший подарок—
Коней отару.
    Ой, . . .
Другий подарок
Збрью дорогу.
    Ой, . . .

Третий подарок
Молоду паняночку
    Ой, . . .
Молоду паняночку
Трояніночку
    Ой, . . .
Коней отару
Пустив до станії.
    Ой, . . .
Збрисю дорогою
Світлицю вкрасив.
    Ой, . . .
Й Трояніночку
За стіл посадив.
    Ой, . . .
Тронянка красна,
Як зоря ясна;
    Ой, . . .
А пан (ім'я господаря),
Як місяченько.
    Ой, . . .
Від цього слова
Бувай здоровий.

Ніхто і ніколи не знищить його. Треба лише слухати того, що тверезі боги заповідали вже тисячу літ тому назад. Треба лише придивляти ся в свою душу і пізнавати ті скарби, які криються в ній. Наука минулого і теперішнього століття показала, що в нашому народі криється ся так багато пісень, колядок і то таких гарних, мудрих, як ні в якого народу в мірі. І це багацтво є багацтвом нашої нації, яка вже витворила Шевченка і інших і дасть у будуччині ще багато. Москалі знають нашу духову скарбницю, тому вони забороняють нам співати, колядувати, думаючи, що ми забудемо те, що вміємо, а тоді можна буди здусити нас. —Не діждуть!

Або ось дуже гарна і теж стара колядка:

Цими добрими
Доріженськими
    Ой, . . .
Їдуть лицарі
Хоробрењкії.
    Ой, . . .
Ой, їдуть, їдуть
Діброви гудуть.
    Ой, . . .
Їдуть на конях
І коней ведуть.
    Ой, . . .
І коней ведуть
Сріблю, золото везуть.
    Ой, . . .
Зброя на них шита
Сріблом, золотом.
    Ой, . . .
І нагаечка
Вся шовкова.
    Ой, . . .
І дівчиночка

Чорнобра. . .
    Ой, . . .
Ой, ви лицарі
Прихоробри! . . .
    Ой, . . .
Де набрали ви
Срібла й золота?
    Ой, . . .
Та ще й коників,
Ще й вороненських?
    Ой, . . .
І дівчаточок
Щеї молоденських?
    Ой, . . .
Ой були ж бо ми
У Цар—городі. . .
    Ой, . . .
У Цар—городі
В пана доброго.
    Ой, . . .
Сослужили там
Службу добрую.
    Ой, . . .

Службу славную
В бою ратньому!
Ой, ...
А за тую ж бо
Службу славную
Ой, ...
Надарили нам
Плату щедрую.
Ой, ...

Кожному молодцю
Пять коней лихих.
Ой, ...
Пять коней лихих
І сїделечко.
Ой, ...
Й золота зброя
Те все заслуга.
Ой, ...

А дівчина гарна
Це честь і хвала
Ой, ...
Від цього слова
Будьте здорові.

Стара і ця колядка. Вона нам влучно маєє
ті три дороги по наших ріках, якими наші предки
їздили в Цар-город до Греків, з якими колись бу-
ли живі зносини. Тут показано, як колись наші
відважні вояки служили у війську у Цар-городі

чесно, а не розбоєм, як це все нас виставляють.
Мораль цієї колядки, як і першої та ж сама: хто
чесно працює, той завсігди має.

Слідуюча колядка співається ся там, де є дів-
чата.

VI. КОЛЯДКА.

По горах, горах
Пави годили,
Ой, ...
А по долинах
Пря губили.
Ой, ...
Ой там ходила
Грешна панна.¹⁾
Ой, ...

¹⁾ Грешна—значить велична,
пишина, гарна.

Грешна панна
Панна (імя дівчини)
Ой, ...
Піря збирала
Та й розмовляла.
Ой, ...
Ой хто ж мені це
Пірячко збере.
Ой, ...
То й тоді мене
За жінку возьме.
Ой, ...

Пан (імя хлопця) поміг
Пірячко зібраав
Ой, ...
І дівчиноньку
За жінку узяв.
Ой, ...

V. КОЛЯДКА.

Ч А Б А Н.

Ой понад Дніпром
Там вогні горяте,
Ой, Даждьбоже.
Бо там Чабани
Галушки варяте.
Ой, ...
А на могилі
Вартові стоять,
Ой, ...
На схід сонечка
Подивляють ся,
Ой, ...
І з увагою
Приглядають ся.
Ой, ...
Ой як поїли
Вони галушок
Ой, ...
Вартових змінили
Тоді на часок.
Ой, ...
Старшим вартовим
Заступив (імя молодого).
Ой, ...
Дудку вартову
Він у руки взяв
Ой, ...
Й на самім верху
На могилі став.
Ой, ...
Як глянув на схід,
Ажувесь поблід.
Ой, ...
В руки дудку взяв,
Що сили заграв,
Ой, ...

І всіх Чабанів
До купи йзібрав,
Ой, ...
І все, що видав,
Він всім розказав.
Ой, ...
Ой ви Чабани,
Ой ви вістуни.
Ой, ...
З сходу йдуть на нас
Тяжкі вороги.
Ой, ...
Ой їдуть вони
Їдуть валами...
Ой, ...
Станем проти них
Своїми грудями,
Ой, ...
Вдаримо на них
З луків стрілами.
Ой, ...
Міткими стрілами
и гострими шпіцями.
Ой, ...
Вдаримо на них
Трома боками
Ой, ...
Як личить тес
Перед ворогами.
Ой, ...
Ой же Чабани
Стали Орлами
Ой, ...
Розправили ся
Тай з ворогами.
Ой, ...
Жінок й діточок
В полон забрали,
Ой, ...

І жити в великий
Згодоноці стали.
Ой, ...
Скитиняночок
За жінок побрали
Ой, ...
А їх діточок
За своїх взяли
Ой, ...
А найкращу паняночку
Скифіняночку
Ой, ...
В віночок вбрали
Й (імя молодого) дали
Ой, ...
З того містечка
Не вступили ся,
Ой, ...
Богу Перуну*)
Ой, ...
Ой слава слава
Богу Перуну
Ой, ...
З неволі збавив
Нашу дружину.
Ой, ...
Від цього слова
Будьте здорові.

*) Перун це той самий, якого
Кияни при хрещенню стягли в Дні-
про. Перун був найстаршим поган-
ським богом наших предків і пред-
ставляв собою небесного бога, спе-
ціального володаря неба, а передов-
сім бога грома й блискавки.
Поклонили ся.

Ці п'ять колядок подав А.
Рацишин, Поділле. Ст. Журавлівка,
Браславського повіту над Дністром.

В цій колядці гарно змальована оборона краю нашим народом. Спогад про дівчат „Скитиня-нок“ дає думати, що ця колядка дуже стара, і може відносити до часів перед приняттям християнства на Україні.

Ми маємо багато колядок, що співають ся лише хлопцями. Помістити їх не можемо, бо немає місця в часописі. Може нам удасть ся видати їх окремою книжкою.

Помістимо ще таку колядку, де говорить ся про народини Христа. А друкуємо її лише тому, щоб показати, що там, де говорить про Христа, там немає місця широкій громадській справі, немає народної творчості і дує відтіля одноманітністю та відсутністю думки.

VI. КОЛЯДКА.

В нашого пана нова скамяна,
А на тій скамяні кубки сповняні

Рай тут розвивсь: Христос народивсь
Ой, рай тут розвивсь у пана сього
в домі його!

У первім кубку—гірке пиво,
А в другім кубку—червоне вино,
А в третім кубку медок солодок
Рай тут... (і т. далі)

Гірке пиво для пана сього,
Червоне вино—для жени його,
Медок—солодок для його діток.

Рай тут і т. д.

Ми тебе не понижаем,
З Ісусом Христом поздоровляєм,
З Ісусом Христом з Святым Різдвом.
Ой дай Боже вечір добрий!

Марко Колм. Харківщина.
Полково-Микитівка. Богодухівського пов.

На кінець скажемо, що ми не розбираємо докладно цих колядок, бо немає в нашій бібліотеці відповідної літератури, а з рештою це діло спеціалістів; ми лише звертаємо увагу на те багство, що криється в нашому народові. Ми думаємо, що збиранням колядок, пісень, щедрівок повинні занятися як найскорше, бо ми такої благодатної хвилини для збирання народної творчості, як тепер, ніколи не знайдемо. Перед нами десятки тисяч полонених, що зібралися зі всіх кінців України, які дуже радо помогли би цій справі. Треба лише фахового чоловіка, який би перебрав на себе цю працю. Крім того, що ця праця мала б велику вартість для етнографії, це заставило б кожного полоненого порити ся в своїй голові, заставило б його цінити те, що він має, а не відносити ся до цього байдуже або навіть часом з презирством. Час жаркий, треба працювати.

Максименко.

РІЗДВЯНИЙ СОН.

(Святочне оповідання).

Протягом трох тижнів тиняв ся Павло по вулицях великого міста без жадної праці.

Але так же, як сьогодні, увечері перед самим Різдвом, ще не було ніколи. Похмура зимна ніч спустилась на місто.

На небі ані зіроньки. Вітер протяжно висвистував по порожніючим вулицям. Иноді він скажено закручував вихром перед самим носом переходжого, захоплював цілі пригорщи холодного різкого снігу і осипав ним з ніг до голови. Остані покупці ховали носи у хутра теплих кожухів та спішили домів навантажені цілими ворохами пакунків.

А Павло не знову куди подіти себе. Дві ночі перед сим ночував він на базарі під великою скриною, на якій в день жінки торгували хлібом, а крихти, що нападали за день крізь щілини, були його поживою, бо з кінцем торговлі на базарі цей короб прибрано геть.

За годину перед цим збігав далеко за місто, де він зпершу ночував, та звідтам його також вигнали, бо був винен кілька копійок. Тож тепер цілковито не мав куди схилити голову.

Від рогу до рогу міряв хідники по вулиці. Чорні холодні камяниці сумно дивилися на Павла своїми темними вікнами. Лиш де-не-де пробивався крізь завісу світ і нагадував Павлові його рідну.

Там далеко лишився тато з мамкою.

Сьогодні вони згадають про свого Павла і може не одна слізоза впаде в різдвяну кутю зі старечих очей. Біль стиснула йому серце, на очах виступили слізози.

Не знову кого більше жалів, чи себе, чи батька та матір.

Десь коло півночі мороз досягнув свого найвищого стану. Вітер мов насміхався зі всіх Павлових думок. Сердито тріпав його рваною одяжиною та намагався звалити з задубілих ніг. Втіма охопила всечка тіло. Забожалося спочити. Місця для спочинку не шукав, лише звернув з хідника і присів прямо на сніг та притулився спиною до холодної стіни камяниці.

Від довгої біганини видався йому цей спочинок дуже приємним. Тут, в затишку мов і мороз не так дошкаляє. І вже не видавалося Павлові, що сьогодні все на світі проти його. Противно, цей злий вітер намагається ся тепер зробити йому послугу. Поволі наносе він навколо горбики снігу. Ці горбики все ростуть, а за ними почуває себе Павло приемно. Заплюшив очі і вернувся до думок про рідний дім.

Старенка матуся наклала в покришку жару та ладану і тепер кадить перед образами.

Пахощі ладану вдарили Павлові до носа, затуманили в голові і відрвали його думки від решти дійсності. І образи рідні, милі образи яскраво пересувалися тепер перед його духовими очима. Хата аж сяє від чистоти.

Долівка вимазана глиною і посипана пахучим сіном.

На покуті під образами ще сіно. Хоть Павло цього й не баче, але добре знає, що то завинуте в сіно два горщики: в однім кутя, а в другім узвар.

Пахощі сіна та ладану наповнюють цілу хату. Від цих пахощів якось важко і приємно в голові.— Ось вся рідня молиться перед вечерею. Молить ся і Павло. Молить ся горяче, щиро, цілою душою, дякуючи Богові, що так несподівано вернув його до рідної хати. А потім вечеряли всі разом, всі були раді. По вечери татко оповідав про те, як то в таку ніч родився Христос. Звичайна лямпа сьогодні не світить ся, лише горять лямпадки перед обра-

зами, тому то ціла хата залита таким чарівно гарним червоним світлом.

Тихо та лагідно плеве батькова мова, мов джерельце зюрчить. Страшно Павлові і вкупі з тим хочеться, щоб татко все говорив. В душі він жаліє маленького Христа, що родився в таку холодну ніч. Між назвами батькових слів чує як ріжнотонно свистить за хатою вітер і засипає сніговим порохом всій шляхи.

І від цього ще приємніше йому тут, в теплій хаті, по смачній вечері слухати батькових оповідань. Нарешті одноманітна батькова мова навіває Павлові сон, очі йому змикаються, вже ледви чує, що говорить татко із кінцем засипая тихим солодким сном, сном яким можуть спати лише підлітки.

Мрії зполутились із дійсністю.

Павло дійсно заснув.

А вітер, що зза життя був його ворогом, тепер зробив йому велику послугу.

З далекого рідного краю, приніс Павлові цей вітер пающі різдвяні сіна та ладану; приніс під цей холодний камяний мур, де скулилося хлопя, тепло і світло рідної хати, дорогі, милі образи родини і тиху, лагідну батькову мову, що ще в останній раз навіяла йому чарівний сон, з котрого він вже не проснувся більше.

Пахом.

Щирому другові.

Ти тямиш, зорі у ночі
Нам з неба тихого сміялись,
А ми стояли у рові
І у рострільну поглядали.

Тиша стояла навколо,
Неначе ми лише одні
На цілім світі істнували,—
Неначе ми лише страждали.

Ти підійшов до мене, друже,
На зорі в небі показав,
А я, поглянувши байдуже,
Тобі й пів—слова не сказав.
Я не казав, але душою
Укупі ми були з тобою.
Обох збратала нас судьба,
Вона для нас була одна.

Ти відійшов і знов схилився
На гвер холодний і гідкий
І щиро став в душі молитися,
Щоб дні життя були другі,
Я підійшов тоді до тебе,
І Бог дивився на нас із неба,
А я казав тобі, казав,
Щоб ти душою не страждав.

Ти взяв, обвив мене руками,—
Я теж обвив тебе,—і ми
Святими, щирими словами
Друг другу поклялись в любові.
На ранок бій був. Тямиш, друже?
А ми стояли і байдуже
Дивилися на смерть у бою,
Бо не страждали вже душою.

М. Чалий.

Стріча Різдва.

Дожидаючи свята Різдва, всі люди відчувають якусь радість. Кожда сім'я готується до цього свята і старається забути всяку тяжку думку, що має на своїх серцях.

Ось недалеко днів за два, як приходить це велике Свято. Батько пішов на ринок, щоби купити рибки і меду для свята і весело повечеряти вкупі зі своїми дітками. Купивши, що потрібно до Свята, він він до дому, а його стрічають дітки, питуючи: що ви татку купили?

— Та щож дітки! Приніс рибку, щоб мати зжарилу на вечерю, і меду, щоб кутю помастити, а ще і хусточки покупив вам, дітки, на свято.

— А коли буде те Свято? — питают з радістю діти?

— Та завтра, — відмовляє батько з усмішкою та радістю на серці. Так і охопила їх радість, не знати що й робити, та все вимовляють, що завтра нові хустки надінено і вечерю понесемо до батька хрещеного.

Ось приходить остання ніч, проходить день і вже вечері наступає. Мати, убралиши свою хатину, порозівішувала квітчасті рушники, повібрала дітчиків своїх в нові одівання, зварила кутю, а тим часом батько вініс сіна і положив на покутте. А мати поставила кутю на сіно та ще й хрестик уткнула в кутю. Потім прийняла ся пекти калачі, щоби обділяти гостей, що прийдуть колядувати.

Приходить вечерня пора. Свято почалося. Юрбою потягли ся дівчата, парубки і також діти поспід вікнами і залунали пісні колядок. Підходять дівчата до вікна, питуючи:

— Тітко! тітко! чи колядувати?

— Та колядуйте.

— А кому ж колядувати?

— Та кому ж там, Іванові чи що.

— Якої ж колядувати?

— Та якоїнебудь.

— Ну, Христе! Христе! починай!

— Та я не почну ловко, — відмовляє Христя.

— Ну, так, он Явдоха, вона гарно починає.

— Ну, а якої?

— Та оціє: Ми ходили, блудили...

І залунала під вікном пісня колядки:

Ми ходили, блудили, цього Пана шукали,

Винограде, красне зілле не вино. (Приспів).

Ми ходили, шукали, цього пана двору,

Винограде...

Чи оце той двір, що залізний кіл,

Винограде...

Принесли ми тобі золотій дари,

Винограде...

Він дарів цих не взяв

І ще шапочки незняв,

Винограде...

Принесли ми тобі шовковій коври,

Винограде...

Він коврів цих не взяв

І ще шапочки не зняв,

Винограде...

Привели ми тобі дівку красну,

Дівчину він взяв і шапочку зняв,

Винограде...

Дай Боже, вечері добрий вам, тітко!

— Приходіть здорові відказує і виносить колача ще й приказує: може невістка мені буде із вас.

С.С.С.

До сестри.

З празником, серце мое,
В далекій, чужій стороні
Тяжко без тебе мені,
Все тут для мене чуже,—
З празником серце мое!

Згадай же, гляди, там мене,
Як будеш сідати за вечерю святою,
Я ж тут, на чужині, сумую,
Сумую, бо люблю тебе,—
Згадай же, гляди, там мене!

Богу за мене в ту ніч помолись;
Тільки не плач, бо слізовою
Бога не вмолиш. Душою
Й серцем на небо дивись,—
Богу за мене в ту ніч помолись!

М. Чалий.

Під Різдво.

Кому не доводилося проводити в гуртку своєї родини вечір під Різдво.

Як любо пригадати тепер той мент, коли люди вертаються від вечернього богослуження.

Сніг хрустить під ногами, дерева, хати і земля біліють; на небі сяють зорі, повітре свіже й як кришталь прозоре. Кругом весело й радісно. Кождий почуває у себе на душі якусь радість і прибуток нових сил; кождий спішить до дому, щоби вкупі з другими членами родини в теплій, тихій хатині стрітити Різдво.—Але сум і горе не одного обхоплює в цей вечір під час цієї страшної війни.

Не один вечір під Різдво приходилося мені проводити в тихих обставинах рідного куточка, а такого суму, такої нудьги, що пережив посліднього року на чужій крайні, я не мав.

Після року страшної війни кождому чогось не хватало, кожного щось давило за серце і щось заставляло його забути про такий виликий і радісний вечір.

Не чути по цьому ніякого гомону, тільки видно як де—не—де рухалися живі сірі істоти по вулицях села покритого снігом, як покривалом і дехто, поглядаючи на нас змучених солдатів, котрі йшли через село кудись далеко, тихенько хлипав.

Зорі як міліони очей дивилися з неба на цих бідних, убитих горем комах, на село і церкву відкіля брили ці комахи і де підносили свої молитви до рожденного Христа; де не одна мати оплакувала свого сина, діти батька... Дивилися вони ці ясні зорі і на нас обезсилених щоденними переходами і наче насміхались над стражданням душі цих маленьких соторінь.

Все, що колись було мені й іншим людям в цій вечери веселим і гарним, замінилося тепер одним сумом.

Кождий тихо брів в свій куток, чистенько

прибраний і натоплений, щоби там стрітити Різдво.

Ми брили дальше. Чути було як недалеко гуркотіли гармати і видно як при кождім взриві гранати блискав вогонь, на котрій ми рухались, щоби заняти окопи і дати можливість віддихнути розбитому уже полкові.

Гуркт гармат розривав серце кожного із нас і нагадував, що в цей час гинуть тисячі таких же як і ми, загнаних в те пекло, а їх діти і жінки в цю хвилину проливають ріки сліз перед образом Христа.

Майже кождий із нас з болем в серці пригадував ті щасливі хвилини, коли він вкупі зі своєю рідною в теплій хатині проводив цей вечір, деякотрі тихенько шипотіли слова молитви.

Час летів.

Всі ми змучені, потрибували віддиху, але дорога була ще довга і нас гнали все вперед і вперед.

Коли дібралися до позиції і заняли окопи, то не звертаючи дальше ніякої уваги ні на приказ начальства, ні на холод, ні на гуркт гармат, люди, схилившиесь на стінки окопа, начали драмати.

Гуркотня ставала все сильніше і сильніше. Гранати одна за другою то перелітали через наші окопи, то падали зпереду, але шум кожної гранати і морозив і грів нас.

Язык кожного мимоволі рухався і чути було якийсь шопот, кождий не раз проклинав той день, коли він родився, кождому хотілося тікати, але куди?

Що скаже начальство?

Вогонь ставав все більший і більший, від котрого дальше не можливо було втримати ся в окопах.

Гранати і трупи змішувалися з землею, чути було всюди страшні, розриваючі душу крики ранених і стогн уміраючих людей, котрі напевно за хвилину перед цим мріяли про покинений тихений куточек.

Другі, забувши всякий страх і біль ніг, кидалися окопи і спасались як тільки можливо.

Через пів години я з декількома приятелями, опинившись верстов три позад окопів, помістився в холодну, покинуту хатину якогось селянина, вспомняв про рідну і голодний почав стрічати Різдво.

Ш—ко.

ДО ЗЕМЛЯКА.

(Із різдвяних настроїв).

Дай мені руку мій любий земляче!.. Дай руку і покинь сумувати, бо ти не один.

Поглянь навколо себе: тисячі нас відірвано від рідного краю, відірвано жорстокою судбою і кинено далеко, далеко... Тож чого ти сумуш один? Хіба твій сум, твої думки не однакові з моїми, або не такі як і в усіх?..

Любий, коханий! Ти сумуєш, що полишив дома старого батька, одинокого, без всякої підпори... Я теж полишив. І вони лишили. Той батька, той... той свою любу, кохану.

І всі ми, як ти, у цей великий час однієї думки, одного погляду. Тож перестань сумувати, перестань і подай руку мені і своїм братам.—По-

B.D.I.C

Засміялися дівчата і пішли до другої хати. І так по волі стали стихати пісні колядок. Настав час вечери. Батько у покришці розвів ладону і покурив по хаті, а далі, помолившись Богу, сіли вечеряти вкупі зі своєю сім'єю і з радістю на душі провели цей вечір, як подобається в сім'ї.

Т. Грим.

БАЛАЧКА УКРАЇНСЬКИХ ДІТИЙ.

За тиждень перед Різдвом. Ранок був тихий, веселий. Небо виглядало собою гарно, блакитне, де-не-де були невеличкі хмарки, що сходилися й тут же зараз розходилися. А від перемерзлого морозом снігу, де, де чути було скрип саний, коли хто де проїздив.

Сонце сходило. Вид був його який, веселий. Поль неначе було все покрите золотими іскрами. На невеличкому горбочку вешталося двоє діток. Це були Івась і Катруся, що повивозили на той горбочок маленькі санчата, щоб спускати ся. Івась каже до Катруси:

— Давай, чиї санчата дальше побіжать.

— Давай! Та тиж, Івасю, разом, а то ти мене піддуриш, у перед поїдеш тай скажеш, що твої санки швидче біжать.

Ставляють рядом санчата і разом поїхали. Івась попередив. Катруся каже:

— Бач, я ж казала, що ти вперед пожинеш свої санки. Я так не хочу.

Івась старається Катрусю забалакати.

— Катрусю! А ти понесеш до свого татка та до мамки хрещеній вечерю? Мені моя мамка казала, що шість днів уже осталось, як вечерю носять.

— Та я... я б і понесла, та татко хрещений на війні.

— Тай мій на війні, а я понесу.

Мамка хрещена казала, щоб ти, Івасю, вечерю приносив, я, кажуть вони, дам гроший копу і канфетів.

— А я мабуть понесу тільки до матері хрещеної, вони казали: принось, Катрусю, я купила тобі стъожку червону,—гарну, гарну і гроший дам копу і канфетів. Івась каже:

— А мені думаєш не дадуть, теж дадуть стъожку червону або зелену.

Стоять балакають і забули, чого вони вийшли. У них уже друге на думці. Вони радіють, що скоро понесуть вечерю і їм дадуть гроший копу і канфетів. А про те вони байдуже, що в них від морозу поклякли руки й ноги! Цього їм наче не чуть було. Та де не взяла ся Катрусіна маті і кричить:

— А, гаспідові діти! Я кажу, де вона забігла, а вона спускається.—Ти вже зовсім замерзла; скоріше іди та лізь на піч, погрійся.

Розбігають ся і хотять скоро бігти, а ноги не несуть, вони поклякли від морозу.

Олекса Пр.

На Україні на Свят-вечір.

Ще за декілька днів до свят, ідучи по селі, чуєш то там, то сям ллети ся спів колядки: то діти собираються і вчати ся колядок, бо кожен гурток бажає собі, як би найкраще заспівати, знаючи те, що за їхні співи буде балакати все

село, той треба ж поучити ся, як найкраще. А вкупі з тим чути крик свиний; ото ж, бачте, селяни готовлять ся, щоби було чим стрінути Свято, яке ж то свято для Українця, коли немає ні сала ні ковбаси?

От наближається свято, настає 24. грудня, але цей день приносить найбільше клюпоту: селяни прибирають у дворах, парубки оглядають санки та упряж на конях. А баби так і шмигають по вулиці, наче на пожежі: та несе сковороду, а та бляшані листи, що на них пиріжки печуть, а дальше бачиш біжить баба і теж щось несе і кожна спішить, щоби цеї днини зробити все, чого потрібно на свято.

Дівчата теж цеї днини не мають супокою, вони прибирають кімнати, білять стіни, на комінах малюють ріжні малюнки, на долівку стелять сіно. Діти в великих радощах і з нетерпіннем чекають вечера, щоби понести вечерю до родичів. Звичайно в цей день довго не їдять, бо взагалі нема часу на їжу. Годині о другій до третьої вся робота закінчена, і маті одягає дітей і в той же час навчає їх, як вони повинні поводити ся, коли понесуть вечерю, і як увійдуть у хату, то як вони повинні вітати родичів. Потім вона завязує в платок тарілку з кутею і два книші, далі діти беруть вечерю і несуть її до родичів. Коли діти повиходять із дому, маті зараз накриває скатеркою стіл і кладе на ньому два книші, потім ставить дві тарілки, одну з кутею, а другу зі зваром, пляшку з вином і чарки.

В той час скрипнули двері і в кімнату ввійшли діти,—це її хрещеники теж принесли до неї вечерю,—стали рядом біля дверей і вітають її таким словом:

— Вітаємо ми вас, ненько, зі святым вецелом. Ось прислали татко і мамка вам вецелю.

Господина просить їх сісти до столу. Діти ставляють на стіл вузол з книшами, а самі сідають до столу. Господина їх угощає. Діти їдуть кутю і звар, а хояїка в той час розвязує вузол і каже:

— Дякую вашому таткові і мамці, що не забули нас і прислали нам вечерю.—(Бере з вузла книші і кладе на стіл, а свої книші зі стола завязує в вузол). Потім нагорожує дітей грошима по цілому пятаку, горіхами, пряниками та цукерками, ще раз дякує вона дітям і їхнім родичам і просить, щоби завтра приходили в гості.

Через де який час приходять до дому діти і сходяться до кімнати все сімейство. На дворі вже темнє.

Маті дісталася зі скрині свічки, світить і ставить їх до образів. Бабуся дістає з печі в черепочок трохи жару, кладе на жар ладану і кадить по кімнаті.

Тоді стають всі молитися Богу і співають: „Рожество твоє, Христе Боже наш!“ Помоливши ся вітають один другого зі свят-вечером і сідають за стіл вечеряти. По вечері звичайно на свят-вечір довго не лягають спати. Господар читає євангеліє, бабуся сидить у куточку та слухає; діти награвши ся досить, прощаються зі своїми родичами і бажають їм діждати завтрашнього дня і йдуть спати. Нараз чують крізь сон хтось так гарно... гарно співає:

Христос рождається ся, славите...

О. Череватенко.

дай і обміняйся думками. Бо лише тоді тобі стане ся легче на душі, на серцю і ти не будеш безпорядним, одиниким.

Усі ми прагнемо до кращого життя, до любові, до правди. Усі, але не йдемо вкупі одним шляхом, і через те нам тяжко здобути все те, чого бажаємо...

Подай же руку і ходім до правди, до сонця, ходім усі разом.

Я не хочу розпитувати тебе про твоє життя, не хочу, бо знаю, що воно зхоже з моїм. Ти, як і я, ще з дитинства терпів недолю і горе. Ти не бачив, світлих, радісних днів, бо тебе весь час обіймала темрява. Твоя доля глузувала над тобою, як ти лиш піднявся на ноги,—ступив на тернистий, тяжкий шлях. Ти брив тим шляхом...

Спрага і голод мучили тебе, твоє молоде серце і душу; але ти, покірливо схиливши ся, йшов крок за кроком і прийшов сюди.

Я знаю, ти був безпомічний. Ти не міг бороти ся, а не міг тому, що не хотів поглянути навколо. Коли-би поглянув, то побачив би, що не один ти йшов тим тяжким шляхом... Диви ся, скілько нас: усі ми йшли з тобою, але не помічали один другого, а через те нам усім було тяжко.

Тепер ми далеко від свого рідного краю, від своєї родини. Наше життя ще не скінчилося,—воно перед нами,—але шлях, що веде до того дійсного життя заріс колючими тернами, заріс, запустів.

Тяжко буде тобі одному йти тим шляхом, дуже тяжко, мій любий земляче! Ти знов будеш безпорадним; краще ходім разом і повириваймо ті колючі терни, які не дають нам усім весело глянути на світ, на сонце.

Коли ми це зробимо, то наші батьки, наші матері, наші діти будуть благословляти нас, а по всьому нашему краю пронесуться пісні радості, любові й свободи. Замісць же тернів поросте оксамітна трава і рожеві квіти...

Ти—ж подай руку, мій любий земляче, і ходімо вкупі,—ходімо туди, де боротьба, де життя, а не темрява й терни.

М. Чалий.

КРИПІМОСЬ.

Коли віра в старих богів було дійшла до повного розвитку, то всі зовнішні й духові звязки її почали старіти ся. Суспільність почала дивитися з огидою й пекуче жадала обновлення релігії, яка була тоді ґрунтом і підпорою в існуванні цих богів.

Релігія було потеряла в ті часи свою велич, що підйомала душі людей. І ті, хто стояв на чолі, через брак певного підставного захоплюючого матеріалу не могли вдергати її, а валили ся разом із нею.

Цими людьми були духовні проводарі, власті которых сягала дуже далеко поза межі релігії в кермуванні над цілим суспільством. Свою власті опирати на релігію не можливо вже було, бо задоволити вона могла тепер людей хиба тільки в дитячому періоді. Економічно й політично народні маси були дуже притиснуті й ніхто не лічив ся з їхніми потребами. Саме в цей тяжкий час витворюється нова думка, що голосить братерство й рівність.

Під цим кличем прийшов на землю великий

учитель Ісус Христос, в честь котрого ми проводимо й до тепер Різдвяні свята з радістю й обичаями старих часів, бо вони ще й зараз мають в собі дуже велику духову силу. Не один із нас може пригадає, як він проводив ці свята в себе дома й порівняє з теперішнім станом...

Майже ті самі часи переживаємо ми й досі, завдяки такому уряду, як це було в тих часах. Над людом панує неправда, неволя й насилиство. Заглушити в нас душу всетаки не удасться так легко, бо слова „братерство й рівність“ запали і в нашу душу й ми що раз стаємо на твердішу дорогу, а ті, що над нами так нечесно панують, уже слабіють. Будьмо кріпкими духом і тоді ми дійдемо до правди, і тоді свободно скажемо „слава в вишніх богу і на землі мир“.

Онищенко.

ПРИВІТ НА РОБОТИ.

Всім товаришам, що вітають нас з празником і тим, що запрошують мужів довіря до себе в гості, складається щира подяка. Ваш сердечний привіт і бажання милі нам, ми радіємо, що між вами і табором існують такі щирі відносини.

Бажаємо вам, дорогі земляки, в це велике свято всього найкращого, не сумуйте за домом: настане хвиля, коли й ми побачимо залишене нами помимо волі рідне лніздо, заживемо колись так, як ми захочемо.

Не хай вас Бог хоронить і дає здоровля.

З празником!

Секретаріят і редакція.

Хроніка таборового життя.

НАРОДНЯ ШКОЛА.

29. грудня відбулося засідання Просвітної Секції, на якому вироблено програма свята в честь ювілієра професора історика М. Грушевського. Свято має відбуватися на четвертий день різдвяних свят. Обговорювалася справа учнів, котрі не пильно посідають школу.

ШКІЛЬНА РАДА.

30. грудня відбулося засідання Шкільної Ради, де учителі давали звіти зі своєї діяльності замінуний тиждень. Обговорювали методу науки аритметики. Після тих думок, що були висловлені тов. учителями, одному з учителів доручено на слідуючу суботу провести практичний урок по аритметиці в присутності всіх учителів.

НАЦІОНАЛЬНА СЕКЦІЯ.

30. грудня відбулося засідання Національної Секції 2. блоку. Обговорювали справу національного освідомлення тих людей, котрі хвилюються у цьому блоку. Члени секції ухвалили на Різдвяних святах устроїти ялинку, де-би можна було провести час по сімейному.

30. грудня відбулося засідання Нац. Секції 7. блоку; ухвалено читати реферати на кожному зібранні блокової секції.

ОТАМАННА СТАРШИНА

30. грудня відбула засідання, на котрому, вирішено: скликати 1. січня січове віче; стягнути людей в окремі січові бараки, при чому сотні, що мають менше 40 людей розмістити по дві; остаточно зробити заходи, аби поганіши січовикам побут у сторожі.

ЗАПОРОЖСЬКА СІЧ.

З 25. грудня Січ переняла нічну таборову варту, і як того вимогала потреба, дижкуру в околиці, котру 6 люда несуть в 3 двохгодинні зміни. Таким чином вартова чета має 1 старшого, 12 нічної варти, 6 дижурних в околодку, разом 19 люда.

1. січня у великий салі було скликане січове віче.

У звіті полковник обрисував діяльність отаманої старшини за увесь час відсутності січовиків у таборі.

Головним завданням числила старшина утримання звязі з розкиданими по роботах січовиками, яке вона й осiąгнула письменно і через мужів довіри.

На місце виїхавшого полкового писаря вибрали тимчасового, виконуючого обовязки четаря, К—го.

Крім того були порушені й приняті до погодження ріжні дрібні справи.

По замкненню віча співали разом з оркестрою „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора, не пора.“

Куріні розійшлися під звуки українського маршу.

ГЕНЕРАЛЬНА РАДА.

На засіданню 1. січня закінчила точки дневного порядку минулого засідання: 1) Утворення спілки „Видавництво: Український рух.“ 2) До вибору членів Генеральної Старшини. 3) Вільні внесення.

Утворенне видавництва признато потрібним; з метами і зasadами, означеними в статуті згодила ся Рада, але самий статут, як не складно, без видержки стилю зредагований, постановлено вернути організаторам спілки для перероблення.

РЕДАКЦІЙНА РАДА.

На черговому засіданні 1. січня прияла матеріал до празникового числа „Розсвіту“ і призначила тему для новорічного.

СОЦІЯЛЬНА СЕКЦІЯ

відбула 1. січня своє чергове загальне зібрання, де т. І—ом був виголошений реферат на тему: „Національне питання і робітництво.“ Дискусія, яка після відчиту розвинула ся передовсім показала, що українська соціал-демократія повинна дбати про освідчення широких мас, як соціально, так і національно.

Ухвалено соціальній семінар перенести на другий час, бо тепер він припадає в час викладу на суспільні теми. Найти ж відповідний час доручено комітету секції.

ЖИДІВСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ

30. грудня відбула чергове загальне зібрання, де продовжувала ся дискусія над порушеним т. М—ким питанням: які фактори (чинники) для

життя і розвитку жидівської нації лишають ся релігії, яка тепер уступила з першого пляну.

Самих промов поняти було не можна, бо балакали по жидівському, але приемно бачити, як сидить громада і веде нараду над долею свого народу.

ТАБОРОВА НАЦІОНАЛЬНА СЕКЦІЯ

на черговому засіданні 2. січня прийняла загально новий статут і першу частину парамографів.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМИТЕТ

на засіданні 2. січня вирішив: членам нести дижкуру на почті при перегляді й видачі посилок, і звернути ся до організації старших з предложенем, нести дижкуру спільно. Дальше рішив повторити прохання до організацій, які мають допомогати воєнно-полоненим.

КЛЮБ „ВІДРОДЖЕННЯ“

2. січня скликав загальне зібрання, на котрому вибрали контрольну комісію, доповнили клубову старшину і вибрали комісію, якій доручили на кошт клубу устроїти для всіх членів празник.

СПРОСТОВАННЯ.

Згідно зі заявою т. Масловського на підставі ухвали драматичного т-ва подаємо слідує спростовання:

У звідомленню про засідання драматичного т-ва (число 59.) чотири послідні стрічки належить читати так: „Внесене т. голови виплатити із каси товариства за аранжирівку (укладане) хот дірігентові сімфонічної оркестри т. М—му стріннуло рішучий протест деяких товаришів і серед дискусії було відтягнене самим т. М—им.“

ВИКЛАДИ ЇЗ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Проф. М—ч виголосив реферат на тему: „Іван Рудченко і Панас Рудченко.“

Старший Іван, під псевдонімом „Білик“, власними зусиллями досягнув положення штатського секретаря при міністерстві скарбів. Ставши значним чиновником, він не відвернув ся од свого народу, не порвав з ним звязі, а так докладно знов його життя та до того був такою освіченою людиною, що московський уряд доручив йому вищукати причини, завдяки которым український народ вимандровує із рідного краю до холодного Сибіру або до жорсткого Туркестану. Переповнений любовю до рідного народу, боліючи його болями Іван Рудченко яскраво показав передовсім урядові всю безрадність тяжкого положення Українців.

У літературній творчості не підпяв ся Іван Білик так високо, як вихований під його опікою менший брат.

Виступив у світ Панас Мирний з твором „Україні.“ В перший частині описувала ся природна краса нашого краю, а в другій малюється пекло, в яке повернули жорсткі пани чудову крайну.

Слідуючим визначним твором Мирного є оповідання „Лови.“

Із послідуючих великих уже повіттій: „Серед степів,“ „Лихі люди,“ „Хіба ревуть воли, як

ясла повни.“ Перша містить найкращий літературний опис степів, а послідня (писані вона з допомогою Івана Білка) є найбільшою нашою повістю.

Старенський Мирний і досі живе у самому серці України, невпинно підіймає свій гучний і сильний голос за наш покривдений народ. Голос сей чудовими книжками розноситься по цілому світу, і всякий що почув, озоветься зі співчуттям та жалієм до пригнобленої країни і справедливим негодованнем до наших гнобителів.

Товариші, яки пізнали Україну тепер тілько, а особливо ті, що цураються нашої справи, найгачать: не лише тут у полоні визволяють Україну, а дома поважні мужі, рискуючи всяку хвилю за свою чесну, безкорисну працю стратити забезпечене положення і опинитися на Сибіру у кайданах, не відцуралися свого народу, боряться тай нас зазивають до боротьби за себе і за меншого брата. Та так зазивають, що тілько недбалий і безчесний запроданець не видгукнеться на той зазив.

ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ.

28. грудня проф. М—ч зреферував „Повстання Хмельницького“, яскраво і докладно обмальовавши найважнішу хвилю нашої історії.

ОРГАНІЗАЦІЯ СТАРШИХ.

На черговому засіданню 3. січня ухвалила нести дежуру на почті разом з центральним комітетом. Предложені проекти статутів поставлено вернуті комісії для стройнішого уложення й кращого зредагування.

ВІЧЕ.

В середу 3. січня відбулося загальне таборове віче, на котрому референт Центрального комітету, т. К—ний, подав звідомлення про прохання, які за останні 2 тижні були від імені табору подані до комітетів всіх червоних хрестів.

Комітет осягнув, що посили померших, вибувших в Швейцарію і Росію і взагалі не розшуканих полонених,—поступають до розпорядимости комітету для розділу хворим і інвалідам.

Один день дежури на таборовій почті уже приніс для бідних 4 посилки. Тепер дежурних буде два: від центрального к—ту, а другий від старших. Вони дістануть змогу, наколи виявиться потреба, присутності при одержанні посилок із почти і переношенню до табору.

Похоронне бюро внесло поставити памятник помершим не на одному із кладовищ, себто місці пустому і безлюдному, а на трактовій місцевості біля табору, щоб нагадувати подорожним ріжних держав, як померших, так і живих тут Українців. Якийсь маловідомий товариш зовсім твердо висловив противну думку. Віяло від неї упертим консерватизмом: памятник, мов, є мертвим, і для мертвих ми жертвували, а про будівлі чогось живим, та ще Українцям—чулось межі стрічками—і знати не хочем. Але на обороні прогресивної думки став наш живий гумор, не даремно ж все гарне тут відроджуєм. Т. Л—ко переконав, що ні на одному із кладовищ неможна бути памятників: поставим на городському, будуть сердити ся одні померші, а поставили на сільському, то розсердяться інші. А щоби задоволити і тих і інших, то поставили біля табору на підвищенні місцево-

сти, хай дивлять ся і ті і другі. Врешті ні одного голоса не було проти внесення похоронного бюра.

У рефераті: події на світі п. пр. М—ч зазначив, що бої на англійсько-французькому фронті не мають рішучого значення.

На східному фронті під Ригою, біля Двинська, під Станіславовим Росіяне пробували наступати, але були відбиті.

У Карпатах випав сніг, і бої тепер нема.

У Трансільванії Росіяне робили офензиву, але Німці зломили і розпочали свою; тепер беруть одну гору за другою. Девята німецька армія наступає на Серет і Браїлу, а Болгари відперли Румунів до місцевості Матіні.

За два послідніх дні Німці взяли в полон на Серету 1300 люда а біля Браїли 1150 люда. Ся офензива має принести не мало важного цілому світові, а передовсім Українцям.

Що Німці поведуть поважно й надалі цю офензиву цьому доказом є поїздка короля Фердинанда до Кишиніва, де перебуває тепер російська головна квартира і цар Микола з родиною. Король просив указати в Росії місце, куди міг би він переїхати з Ясів, із чого видно, що Німці не спиняють ся, а Росіяне не вірять, що зможуть удержані цей напір. Німці вже одійшли до середнього Серету і в цей час може вже взяли Браїлу.

Можна сподівати ся, що дійшовши до р. Прут, Німці стануть тут зімувати, бо після такого колосального маршута треба й відпочити, а може... то будуче покаже.

Тепер німецькі важкі гармати із місцевостей Карталь і Рені обстрілюють старинну крість Росіян Ізмаїл.

По звідомлінню найповажніших часописій із Пинська один аристократ убив Распутіна, який, так дехто запевняє, а при життю користався своїм впливом на царя і спонукав його до війни.

Держави порозуміння надіслали Греції ноту, висловлюючи втіху, що вона нарешті пристас на совіт мирної розвязки. Але розвязки не обострення відносин, а самої Греції, як певної мілітарної сили. Бо умовами цієї розвязки порозуміння предложує оруже, амуніція, гармати мають бути вивезені із цілої Греції на Пелопонес (на південні Греції) протягом часу, який порозуміння призначить. Оружної сили має остатися лише скількість, конечно необхідної для удержання порядку в державі, себто: поліція, жандармерія і т. д. Резерви не сміють скликатися на віча, збори. Армія прихильна королеві мусить переїхати в місцевість, указану знов таки порозуміннem. Нота ця свідчить, що Сарай (французький генерал) почуває непевність, маючи в тилу грецьку армію, гідну скористати проти порозуміння своє положення. Передовсім же нота вказує на брутальність, з якою підняло свій кулак четверопорозумінне над нейтральною Грецією. Відкрита з моря Греція, всякий час може бути збомбандірована і, не маючи іншого виходу, мусить пристати на тяжку ласку.

Від Іспанії порозуміння вимагає зломити нейтральність та пропустити війська Португалії. Приклад Греції вказує, що Іспанії добра не чекати, що щасливий тепер лише той, хто має мілітарну силу, має великий кулак.

Вчора, мов удар обуха, впала відповідь порозуміння на мирову ноту Вільзона, що відкидає всякі можливості мира.

ЩО ЧУВАТИ В СВІТІ?

ВОЕННА ДОБИЧА НІМЕЧЧИНИ.

Урядове німецьке обчисленнє виказує, що вже перед війною з Румунією воєнна добича Німеччини виносила 11.000 гармат з 5 міліонами набоїв, 3500 машинових крісів,коло 1 $\frac{1}{2}$ міліона стрільб і крісів,коло 10.000 муніційних возів. До того треба добавити румунську добичу, обчислену до 14. грудня, а саме: 500 гармат, 400 машинових крісів, 200.000 стрільб і богато воєнних поїздів. Наведене обчисленнє відносить ся тільки до того добутого оружия і інших воєнних приладів, які перевезено до Німеччини, а не узгляднено оружия, вжитого на боєвищі проти неприятеля.

ВІДІЗД ХОРИХ ПОЛОНЕНИХ.

З Констанці 29. грудня вечером знову відіхав потяг в Берн з полоненими Французами, котрі мають необхідність поправити своє здоров'я.

В січні 1917. році має бути відправлено, як знайдуть ся, ще й 6.360 полонених Французів з Німеччини в Швейцарію для тої цілі.

ВІДПОВІДЬ ПОЧВІРНОГО ПОРОЗУМІННЯ.

Почвірне порозуміннє передало свою відповідь на мирову ноту центральних держав.

Відповідь зазначує виразно, що жадна із воюючих держав з центральними державами не зложить оружия сама про себе і що всі вони одностайно все виступати будуть, через те і відповідь дають спільно а не одинцем.

„Перше всеого—каже нота—Німеччина своєю мировою нотою хоче звалити відвічальність за дальше ведення війни на почвірне порозуміннє. Противно, почвірне порозуміннє, яке веде війну вже 30 місяців, зробило все то, щоби уникнути тої війни. Воно ділами показало свою миролюбивість і та миролюбивість є в нього тепер така сама, яка була ще в 1914. році. Але коли Німеччина зломала свої приречення, то неможна завести миру лише на її слова про мир без подання услів'їв миру.

„Предложеніє мирових переговорів Німеччиною є лише воєнний маневр а не добра воля. Німеччина забуває, що вона війни хотіла, війну спричинила і ще втягнула у війну Австрію. В Гадзії був німецький посол тим, що не хотів згодити ся на обмежене збройної політики. В 1914. р. була Австрія тою, що обявила Сербії війну, хоть могла була дістати від Сербії за досить відшкодованнє. Німеччина була тою, що відкинула була конференцію і вона напала на Бельгію, хоть сама була підписала невтральність Бельгії.

„Тепер покликує ся Німеччина на воєнну карту Європи і закликує до миру, бо знає, що мир в сей час був би хосенним для напастника. Она думала осягнути те, чого хотіла, за два місяці а тепер переконала ся, що ніколи того не осягне та лише тому хоче міра.

„Будучність вимагає, щоби за ті руїни, за ті атентати Німеччини дала вона відшкодованнє, поповнені зла і гарантії, що того більше не зробить.

„Мирова нота Німеччини є лише на те, щоби викликати в населенню почвірного порозуміння невдоволеніс. Але ми відгадали заміри Німеччини і стрінули її ноту з пошани гідною рішучостию.

„Вкінци центральні держави хотять свою

нотою оправдати перед світом свої проступки, якими є війна підводними суднами, примусова праця, примусове рекрутованнє чужих народів і нарушені невтральних країв.

„Із повною свідомістю ваги і відвічальнosti часу відкидає почвірне порозуміннє в повній згоді із своїми народами те не поважне предложение і заявляє, що не може бути міра доти, доки не поверне ся свободи і прав малим невтральним державам, доки не буде запевнення, що світ другий раз не буде погватований“.

Дальше говорить нота осібно про Бельгію і хоче доказати Німеччині, що не Бельгія і не Англія та Франція а Німеччина винна, що Бельгія пішла війною проти Німеччини.

ГОЛОСИ ПРЕСИ.

Німецька „Фосіше Цайтунг“ каже, що у відповіді почвірного порозуміння нема нічого іншого, як лише нові обиди, кинені Німеччині.

Штокгольм З. січня. Шведська газета „Афтонблядет“ присвячує тій відповіді цілу статю і каже, що та відповідь є лише великом лицемірством почвірного порозуміння. Ті держави впоминають ся за свободу малих народів а забувають, що робить Англія з Бураси в полуночі Африці, з Індіанами в Індіях, з Єгиптянами в Африці і з Ірландцями в себе в дома; Італія забула, як вона напала на Турцію перед чотирома роками і загорнула Тріполіс, а Япон Кореу. Москалів треба лише спитати ся про Поляків і Фінляндців. А що робить почвірне порозуміннє з Грецією в отсю хвилину, то просто не знаєш, як вони можуть говорити про свободу народів. „Афтонблядет“ переходить на намічену мету почвірного порозуміння і каже, що не Німеччина а ті другі йдуть війною на займи. Франція хоче Єльзас і Льотарингію, Росія хоче Галичини і Буковини, Італія хоче полуночного Тиролю, Істрії Дальмації, по можности Альбанії та ще й дещо в малій Азії, Румунія сягає по Семигород, і де-ж тут любов до малих народів? Аж тепер нам невтральним—каже „Афтонблядет“—отворили ся очі з відки яким вітром віє. Почвірне порозуміннє хоче вести війну до останної каплі крові. Отже є новорічна карта для людства.

Копенгага. З. січня. Данська „Націонал Тінденде“ каже: „Провідники ентенти думають, що 1917. рік принесе їм щастє, те щастє, якого вони сподівали ся в 1914. і 1915. і в 1916. році. Але центральні держави вірять, що їх щастє ще і в 1917. році не лишить. Треба бути приготованим на те, що світова війна буде продовжувати ся з повною силою, на що вказують новорічні желання великих політиків тих держав.

Амстердам. З. січня. Голландський соціаль-демократичний дневник „Гет Фолк“ називає відповідь почвірного порозуміння „лихим ділом“ і каже: „коли державним мужам почвірного порозуміння хотіло ся того, щоби центральні держави не могли зробити дального мирного кроку, то їм се вдало ся знаменито“.

Нью-Йорк. 2. січня. Американська часопись „Нью-Йорк—Геральд“ (ворожа супроти Німців) каже, що американські правительственні круги висновують із відповіді почвірного порозуміння те, що воно рішило ся вести війну доти, доки не осягне своєї цілі. Німеччині хотіло ся внести непорозу-

мінне між своїх ворогів, але їй те не вдалося. Думають, що Вільсон не буде робити дальших кроків в справі мира.

ІЗ РОСІЇ, ТРЕПОВ ПЕРЕД УСТУПЛЕННЮМ.

Одна стокгольмська телеграма доносить: уступлення російського премер-міністра Трепова уже наблизилося.

Як праві, так і поступовці не стоять проти уступлення Трепова.

Нарід невдоволений на Трепова за те, що він не дозволив конгресу земств і союза російських міст.

УБИВСТВО РАСПУТІНА.

Париська часопись „Матін“ доносить, що князь Юсупов, чоловік великої княгині Ірини, внуки великого князя Михайла, убив „славетного“ монаха Распутіна.

ДОТЕПЕРИШНІ ЛЮДСКІ ВТРАТИ В ВІЙНІ.

Один з данських міліонерів, яких богато сотворила війна в сій нейтральній державі, заложив своїм коштом у Копенгагені „Товариство для досліду наслідків війни“. Се товариство видає від часу до часу листки, в яких подає результати своїх дослідів, найновіший в сих листків присвячений питанню, скільки людей згинуло доси у війні. З цього листка виймаємо отсії цифри: В наполеонських війнах за 25 років згинуло 2,100,000 людей, в німецько-французькій війні 1870/71 пр. 184,000 а в російсько-японській війні 160,000, а в теперішній війні згинуло до часу, коли зроблено згадані обчислення, 4,600,000 людей. Коли сї втрати обчислити на дни, то в Наполеонських війнах гинуло денно 235 людей, в німецько-французькій війні 875, в російсько-японській війні 292, а в теперішній війні гине денно 6,336 людей. Число зранених в теперішній війні обчислює листок на 11,200,000 число інвалідів на 3,480,000. Загальний образ людських втрат наслідком теперішньої війни можна буде обчислити аж по заключенню міра. При сї обчисленню треба бути взяти на увагу не тільки число полеглих та померлих від ран, але також посередні людські втрати, які високу смертність серед полонених, смертність в областях, як в тереном війни, сметність в окупованих областях, зменшене числа уроджень і в кінці процент молодців, які впали на полі битви, не оставивши ще родини.

ВІЙНА.

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

29. грудня. На східному березі Мааса коло височини З04. німецькі війська відбили всі французькі напади. На позиції Німцям удавалося прорвати передню лінію французьких ровів. Забрано до полону 4 офіц. 222 вояків, 7 скорострілів. Противні наступи Французів на заняту Німцями позицію відбиті.

У місцевості Шепи баденським військам удавалось взяти до неволі французьких вояків.

На північ від Сомми сильний гарматний вогонь. Французькі наступи на нову німецьку позицію „Мертвий чоловік“ не вдалися.

30 гр. На Соммі гарматний вогонь і часті

наступи Французів і Англійців. На лівому березі Масса Французи нападали на позиції „Мертвий чоловік“, але були відбиті.

31. гр. Гарматний вогонь по обидві сторони ріки Сомми. На південнім березі ріки Анкре, Німці підпалили французькі склади з амуніцією.

1. січня 1917. р. Нічого нового.

2. січня. Без перемін.

3. січня. Після обіда на Маасі гарматний вогонь збільшився. Німецькі патрулі вдерлись до французьких ровів і взяли до полону 12 л.

СХІДНИЙ ФРОНТ.

29. грудня. Нічого нового.

30. гр. Через злу погоду часами ружейна стрілянина з обох сторін.

31. гр. Коло Якобштата розпочався гарматний вогонь.

1. січня 1917. р. На південній від Ріги і коло Сморгона були відбиті сильні наступи російських передових частей. На північному березі Припетї, коло Пінська, німецька кавалерія робила напади на російські передні часті і полонила 1 офіц. і 35. вояків.

2. січня. Ніяких змін.

3. січня. На південній від озера Трисвят була знищена російська розвідка. На схід від Злочова коло Минська Німці після нападу забрали в неволю 3. офіц. і 127 вояків.

УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ.

29. грудня. На південному крилі українського фронту в Семигороді були німецькі наступи на російські рови і взято в полон 1400 російських і румунських вояків, 16 скорострілів, 3 гармати.

30. гр. В лісах Карпат діяльність патрулів. У Семигороді німецькі війська вдерлись в російські рови і полонили 10 офіц. і 650 вояків, забрали 7. скорострілів. На Волині на схід від Садова літаки обкідали бомбами російські становища.

1. 2. і 3. січня незначні бої. Важних змін не було.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Ніяких перемін.

МАКЕДОНСЬКИЙ ФРОНТ.

Загальний спокій.

РУМУНСЬКИЙ ФРОНТ.

29. грудня. В місцевості Рімні-кул-Сарат російсько-румунські війська напали на німецькі рови, але були відбиті. Німецько-австрійськими військами занята місцевість Думітрешті.

30. гр. Німецькі війська на цілому фронті від гір до Дунаю переслідують ворога, котрий не може уже дати рішучого відпору.

31. гр. Армії генер. Моргена і Кінє стрінули на північ і схід від Рімні-кул-Сарат сильне противенство. Сильними наступами вдерлися і прогомили ворожі становища. Наступи ворога відбиті. Місцевість між Рімні-кул-Сарат і Буцале взято. Дунайська армія наближується до сильно укріпленої лінії Гургуті-Ціцея (на схід від Браїла). В Добруджі болгарські війська наближаються до Маціна. Російські війська відбиті аж до укріпленого моста під Браїлою. В Добруджі коло Маціна взято російські точки опори.

1. січня 1917. р. Девята німецька армія за-
няла ворожі становища на пів дороги до Рімні-
кул-Сарат і Фазанії. Дунайська армія відбила во-
рога з сильно укріпленої позиції під Браїлою.
Під Маціном взято 100 полонених, 4 гармати і 8
скорострілів.

2. січня. В Добруджі Мацін і Юяла взяті.

С П И С

жертв, які одержали з робітничих команд і від по-
лонених на ріжні ціли.

На будівлю памятника.

Від тов. 10 барака	5 м. 72 п.
" 80a	15 " 80 "
" команди № 1813	3 " — "
Збірка від 17 барака	10 " 9 "

На часопис:

Від команди № 82W.	— " 30 "
" тов. Козьми Лашка	1 " — "
" команди № 349	— " 50 "
" " 315	— " 50 "
" " 316	1 " 30 "
" " 2645	— " 40 "

" "	"	"	774	Buflaben	.	.	.	1	"	—	"
" "	"	"	373	.	.	.	.	—	75	"	
" "	"	"	643	через тов. Сергієва	1	"	—	"			
" "	"	"	2267	через тов. Савелу	1	"	—	"			
" "	"	"	2742	.	.	.	.	1	"	43	"
" "	"	"	1153	.	.	.	.	—	"	40	"
" "	"	"	2613	через тов. Назаренка	80	"					
" "	"	"	196 i	.	.	.	.	—	10	"	
" "	"	"	1518	Вітемберг на шпиталь	2	"	—	"			

Разом 47 м. 9 п.

Товаришам, котрі склали свою лепту, Секре-
таріят громади „Самостійна Україна“ складає най-
ширішу подяку.

Розпорядження командантури.

Командантура завважила, що багато полоне-
них, котрі працюють на робітничих командах,
коли пишуть до табору, шлють листи не через
своїх вахманів, а кидають прямо в поштову
скриньку. На дальнє командантура заказує ки-
дати листи в поштову скриньку, а взиває здавати
їх свому вахманові. Хто не послухає цього прика-
зу, той буде покараний.

О Б Р А Х У Н О К.

УКРАЇНСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ СПІЛКИ „ЄДНІСТЬ“ В РАШТАТІ ЗА ГРУДЕНЬ МІСЯЦЬ 1916 Р.

НАЗВА РАХУНКІВ	ОСТАВАЛО СЯ				ПОСТУПИ- ЛО		УВУЛО		СОСТОЇТЬ			
	Актив		Пасів		Мар.	П.	Мар.	П.	Актив		Пасів	
	Мар.	П.	Мар.	П.					Мар.	П.	Мар.	П.
Рахун. Каси	258	6			24101	15	23997	90	361	31		
» Краму	2025	41			24079	93	20005	34	6109	—		
» Чайо	847	36			248	—	207	94	887	42	173	8
» Майна	240	88	240	88	25	—	92	80	173	8		
» Жалов. служащ.							256	—				
» Ріжних видатків . .							113	83				
» Зіпсований крам . .							176	49				
» Зиску					3921	9					167	50
» Девідентів					167	50					820	—
» Командантури					22230	96	21410	96			602	70
» Основн. капіт. . . .			449	40	176	70	3	40			670	—
» Запасного капіт. . . .					670	—					2607	71
» Оборотов. капіт. . . .			2272	71	335	—					1899	67
» Генеральн. каси . . .			225	—	1674	67					335	—
» Зап. фонд. вид. спілки					335	—					246	15
» Соціальної секції . .			78	65	167	50						
» Аптеки			78	45			78	45				
» Запомоги бідним : .			26	62			26	62				
	3371	71	3371	71	78112	50	66369	83	7521	81	7521	81

Упр. Обод.

ПРОГРАМА РІЗДВЯНИХ СВЯТ

7, 8, 9 і 10. Січня 1917 року.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ.

СЛУЖБА БОЖА

Початок о 7. год. рано.

ЯЛИНКА Й РОЗДІЛ ПОДАРУНКІВ
У ВЕЛИКІЙ САЛІ.

Початок о 7. вечера. В лязареті раніше.

ДРУГИЙ ДЕНЬ.

СВЯТКОВАННЕ ПРАЗНИКА
КЛЮБОМ „ВІДРОДЖЕННЄ.“

Початок о 1. год. дня.

ВЕЛИКА САЛЯ
ТЕАТРАЛЬНА ВИСТАВА.

Початок о 6. год вечера.

ТРЕТИЙ ДЕНЬ.

ВЕЛИКА САЛЯ

ТЕАТРАЛЬНА ВИСТАВА.

Початок о 7. год. вечера.

ЧЕТВЕРТИЙ ДЕНЬ.

АКАДЕМІЧНЕ СВЯТО
в честь 50 роковин уродження великого
нашого історика професора
МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

ПРОГРАМА

1. РЕФЕРАТ.	2. ДЕКЛЯМАЦІЯ
3. МУЗИКА.	4. СПІВ.
5. ЖИВІ КАРТИНИ.	

Свято відбудеться у великій салі о 7. год. вечера.

Наука в народній школі та виклади курси не будуть відбуватися до п'ятого дня Різдвяних свят. Бібліотека, читальня і книгарня будуть закриті перший день Різдва ще один день. Спілка „Єдність“ і клуб „Відродження“ будуть закриті перший день до обіду і в години публичних таборових свят. Всі робітники, як у таборі так і по за ним, звільняються від праці лише перший день. Кравці, шевці і взагалі працюючі у таборі звільняються також і на другий день до обіду. Світло в бараках і кімнатах празниками можна держати.

ТЕАТР

ДРАМАТИЧНЕ ТОВАРИСТВО

Ім. Івана Тобілевича (Карпенка-Карого).

ВИСТАВЛЯЄ

В понеділок 8. січня 1917 року.

**ОЙ НЕ ХОДИ, ГРИЦЮ,
ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ**

Драма в 5. діях зі співами і танцями
М. Старицького.

У вівторок 9. січня 1917. року.

ПАННА

ШТУКАРКА

Жарт на 3 дії, А. Володського.

Співи провадитимуться симфонічною оркестрою під орудою Л. М—кого.

З початку і в перервах гратиме таборова духовна оркестра.

ВСТУП 50, 20, 10 і 5 ПФЕН.